

Dins el menfotisme inclou l'atzucac idiomàtic –“s'hi sent més valencià que quan vaig arribar, però si entre en una conversa entre valencianoparlants, canvien al castellà. Els dic que no ho facen, són a la seua terra i han de parlar-lo tant com puguen, però no fan cas”– i l'estira-irronsa amb el cap i casal: “Allà se'n van moltes coses, sí, però també perquè ací no lluitem prou per tenir-les, ací només preocupen les requalificacions, les urbanitzacions, l'enriquiment ràpid.”

Ángeles Cáceres: “Ací tot és molt barroer i superficial, hi domina el menfotisme”

Quan albira el futur, Ángeles Cáceres encara veu “l'ampolla mig plena”, una ampolla plena d’“utopia”, assumeix. “Quan més negre està el panorama, quan més corrupció sembla haver-hi, és quan més hi hem de creure”, conclou.

Una esperança compartida. Mariano Sánchez Soler hi afegix que, “malgrat tot, hi ha moviment, hi ha dolçainers, hi ha activistes per la llengua... Encara no és prou, però és alguna cosa. Hem de deixar de conformar-nos amb mantenir només la façana, en tot cas”, i cita la impressionant nova seu de la Cambra de Comerç d'Alacant, l'antic hotel Palas, cremat per dins dues voltes per poder enderrocar-lo totalment. “En això sí que som molt valencians”, ironitza.

“També caldria abandonar el victimisme envers Madrid i València, que sempre semblen tenir la culpa dels nostres mals; ací el victimisme es fa servir de manera caciquil”, diu Sánchez Soler, que passa comptes amb els empresaris de la ciutat d'Alacant, que “sempre s'han estimat més ser cap de ratolí que no cua de lleó, sempre han mirat més cap a Albacete i Múrcia que no cap a València, fora per destacar-hi o per odi a allò valencià... I és que, cal dir-ho tot, els empresaris de València sempre han estat molt radicals, s'han mirat el melic i no han volgut liderar el país; en tenen prou amb la província”. En aquest punt Sánchez Soler fa un parèntesi i parla d'Antonio Fernández Valenzuela, que acaba de deixar el càrrec de president de la Cambra de Comerç alacantina. Autor d'invectives destacades contra la Generalitat Valenciana per la “manca d'inversió a Alacant”, abans ha-

via presidit la diputació sota el paraigua del PSPV-PSOE, on ara torna a militar. *Moscú*, l'apel·latiu amb què se'l coneix i que prové de la seua empresa impressora, va abandonar el partit el 2002 i ara podria optar a l'alcaldia. Ell i l'actual president de la corporació provincial, el zaplanista José Joaquín Ripoll, són els adalids del presumpte greuge comparatiu amb València. Segons Mariano Sánchez, “*Moscú* és allò que a Itàlia en diuen *polític de negocis*, és la demostració de

què és aquesta ciutat, del seu nivell”. De Ripoll, en diu que “té una visió molt estranya de la província que presideix, com Carlos Fabra a Castelló, Alacant és molt més diversa que no fa veure Ripoll”.

El 2007 l'esquerra no va governar de nou la ciutat d'Alacant per un centenar de vots, els que van faltar a Esquerra Unida per a accedir a l'ajuntament. El PP té una majoria ajustadíssima, però ha renovat el cap de cartell enmig de la legislatura en curs. S'hi assentarà, Castedo? És jove, oberta i, segons Cerdàn Tato, “intel·ligent i astuta”. En quin sentit? “Díaz Alperi regalava whisky i vi als membres de l'Associació de Veïns, i ella mira de fer igual. No té el vigor de Rita Barberà, però.” El cronista oficial manté reserves, doncs, sobre el possible tomb electoral –“és una ciutat molt acomodaticia”–, i se li eriça la pell quan evoca la Volvo Ocean Race, la volta al món de vela de què Alacant continuarà essent la seu, una Copa de l'Amèrica menor, un premi de consolació.

La competició naviliera –“ha tingut ben poca repercussió, més enllà dels curiosos”– no resoldrà l’“urbanisme lamentable” que, segons Enrique Cerdàn Tato, regna a Alacant, una ciutat desestructurada. “Ja ho va dir el comte de Lumiares fa tres segles: els alacantins tenim tendència a destrossar tota herència del passat.”

Com la Duaneta, l'edifici històric que l'alcalde Lassaleta va desmuntar, pedra a pedra, el 1990. Va numerar-les totes, per si després es reconstruïa vés a saber on. I pedra a pedra, la gent va anar desfilant per la zona a furar-les per construir els seus xalets.

Elx, amb dos patrimonis de la humanitat, i Torrevella i Oriola, amb molt de patrimoni –però de ciment– en mans privades, són les altres grans poblacions del sud. Ni aquestes tres ni tantes altres, però, no difereixen tant de la ciutat d'Alacant. Ens hi aproximem.

Amb l'aigua al coll

Fondó de les Neus gairebé ha multiplicat per dos la seua població, aquests darrers deu anys, i malgrat tot no són ni 3.000 veïns. És un poble petit, a l'extrem meridional del Vinalopó Mitjà, cap a l'interior, 300 metres damunt el nivell del mar, de què el separen 30 quilòmetres. No és ni a noranta-vuitena línia de platja, però tant hi fa. El 1998 hi habitaven 1.600 ànimes, i ara, 2.900, un augment que sobretot té a veure amb la colònia anglesa que s'hi ha instal·lat. I no jubilats, precisament: un de cada tres estudiants del col·legi públic municipal són angloparlants, cosa que ha dut molts professors a cremar-se

les celles i aprendre ràpidament l'idioma de Shakespeare, per tal de comunicar-se amb pares i alumnes. Com a poble menut i endinsat a la geografia que és, sempre havia estat catalanoparlant. Ho havia estat. Avui, en canvi, molts mestres dominen més bé l'anglès que no la llengua pròpia. N'hi ha que tenen prou nivell per a impartir la seua assignatura en anglès –el conseller Font de Mora ploraria d'emoció i tot–, però tindrien serioses dificultats per a fer-la en català.

Ho ha comprovat directament la inspectora d'educació Tudi Torró, activista cultural incansable nascuda a Ontinyent (Vall d'Albaida) i resident a Elx (Baix

Vinalopó) de fa 32 anys. Coneix pam a pam aquelles comarques, l'evolució que han tingut darrerament i els efectes sobre la llengua del país.

Dels 55 municipis que hi ha sota la fatídica línia Biar-Busot, només un, el veí Fondó dels Frares, ha perdut població la darrera dècada. En canvi, si mirem la resta de comarques alacantines –Comtat, Marina Alta, Marina Baixa i Alcoià–, n'hi ha força més que han perdut pes al cens: Agres, Alcoleja, Balones, Benasau, Beniarrés, Benifallim, Benilloba, Confrides, Fageca, Famorca, Gorga... Sens dubte, doncs, parlem d'unes comarques especialment atractives per als nouvinguts, que s'hi assenten amb facilitat.

Elx, l'altra ciutat. A menys d'una vintena de quilòmetres d'Alacant, Elx sempre n'ha semblat el contrapès. Més industrial, més cultural i fins i tot amb més patrimoni històric, en què òbviament es destaca la Dama, exposada a Madrid. Amb tot, Elx conté dos patrimonis de la humanitat, un de material –el palmerar– i un d'immaterial –el Misteri, l'obra sacra més antiga que es representa encara avui íntegrament en català– i, sense deixar de créixer, ha mantingut la fesomia de poble. El nucli antic n'és una bona mostra.

Potser per aquest caràcter menys urbà, a Elx se sent més català que no a Alacant. Ací sí que va arrelar un empresariat autòcton, sobretot dedicat a la fabricació de la sabata, i la gent no va bandejar l'idioma tant com a Alacant. Tanmateix, es tracta d'una ciutat, i Tudi Torró va copsar-ho el primer dia que hi va arribar. “No hi sentia parlar valencià, a les botigues només el parlaven si abans tu hi parlaves: al centre, on jo treballava, moltes famílies valencianoparlants havien canviat de llengua per educar els fills; tampoc no se sentia gaire al popular barri del Carrús, que ja tenia 50.000 habitants”, diu. La desconexió dels alumnes amb el món que els envoltava, amb la història del municipi, era important. “Tenia xiquets de nou anys que mai no havien sentit parlar del Misteri; els hi vaig dur jo per primera vegada”, recorda Torró, que evoca els temps de la transició a la democràcia, en què “el valencià encara es parlava clandestinament”. “Elx era una ciutat lletja, els mestres no hi volien anar, sempre era plena de pòls

EL TEMPS

El palmerar i el Misteri d'Elx són patrimoni de la humanitat de la UNESCO. La famosa dama ibèrica, trobada a l'horta de la vila i exposada a Madrid, ha visitat la ciutat nadiua recentment. A la dreta, el riu Vinalopó, que dona nom a tres comarques, en passar per Elx, a prop de la desembocadura.

i, tot i tenir la mida d'una ciutat, semblava un poble. A més, encara quedava més lluny de València que no Alacant, un indret encara més despersonalitzat, però. Allà sí que et miraven malament si parlaves valencià!" Alacant rebé bastant professorat d'Albacete i de Saragossa, aquells anys.

Quan fa balanç d'aquests tres decennis, Tudi Torró considera que Elx "sí que ha tingut un projecte de ciutat, de què i com volia ser. Urbanísticament és molt més estructurada que no Alacant, que és del tot desmanegada", i a continuació assegura que "la gent que no coneix Elx i hi va, n'ix contenta, els agrada". La capital del Baix Vinalopó sempre ha estat governada pel PSPV-PSOE, que el 2007 va empatar en escons amb el PP, motiu pel qual va haver de rebre el suport de la regidora Àngels Candela, d'Iniciativa del Poble Valencià, per continuar al poder.

Elx va ser pionera en l'aplicació de la llei d'ús i ensenyament del valencià. El 1985 ja hi havia escoles municipals que oferien línia en català tant en infantil com en primària, i també van aplicar-s'hi els primers programes d'immersió lingüística del País Valencià. "En aquest sentit, tampoc no té res a veure amb Alacant", adverteix Torró. Avui dia, el 25% de l'alumnat d'Elx és matriculat en línia en català, un percentatge que a Alacant es redueix al 5%.

"L'Ajuntament d'Elx sempre ha retolat el municipi en valencià, han respectat el nom de les partides rurals... L'han errada en la doble denominació *Elx/Elche*, per bé que l'únic logotip és el d'*Ajuntament*

d'Elx", explica Tudi Torró, que, com a membre de l'associació cultural El Tempir, s'ha reunit amb l'alcalde actual —que a més és vice-secretari general dels socialistes valencians—, Alejandro Soler, per fer-li veure que han notat una reculada en les qüestions lingüístiques des que ell n'és el batlle, els dos darrers anys.

Soler, castellanoparlant fill de catalanoparlants, se sent molt més còmode en castellà. La darrera campanya municipal duia el lema "Con E de Elche" —economia, educació...— i, a instància d'EL TEMPS, l'han substituïda per "Con E de Elx". Soler s'ha compromès a atendre més els aspectes lingüístics en una ciutat que ofereix escenes no gaire diferents d'algunes de viscudes a Alacant.

Torró, per exemple, ha tingut experiències punyents. En diverses ocasions no l'han atesa al bar de l'estació de Renfe d'Elx perquè parlava català, o l'han cominada a canviar de llengua. A la perfumeria Júlia —andorrana— de la mateixa ciutat va haver de fer una reclamació perquè una dependenta li va dir "hablame bien", tot i que era una jove que havia après la llengua a l'escola: "És més habitual que mai, trobar-te aquestes actituds a Elx."

A Elx, el 25% dels alumnes són matriculats en línia en català. A Alacant, el 5%

Als altres dos municipis de la comarca, el panorama és més difícil encara. "A Crevillent, la llengua s'ha mantingut bastant bé, però no hi trobes militància, ha costat d'obrir-hi línies en valencià; a Santa Pola es parla molt català, però la vinguda en massa de madrilenys ha fet que tothom s'haja acostumat a adreçar-se en castellà, quan no coneix l'altre." No hi ha ús social imperant —"hi ha nouvinguts que no l'aprenen perquè diuen que no senten parlar-lo mai"—, i l'administració no ajuda tant com podria: "Només demane un govern com el gallec, res més! Si no, aquesta roda parará del tot."

Al nord d'Alacant. Procedent de Sant Joan d'Alacant, Àngel Ferrero resideix a Mutxamel des que tenia set anys, i avui dirigeix una assessoria jurídica. Amb Sant Vicent del Raspeig i el Campello, Mutxamel i Sant Joan són municipis que voregen Alacant pel nord i que també han crescut de manera destacable. En el cas de Mutxamel, a les àrees rurals de la població fa una dècada que sorgeixen tot de casetes disseminades, moltes en mans d'estrangers que hi van fer cap en veure que a la costa amb prou feines si hi cabia una agulla. "Sobretot són anglesos de nivell mitjà-baix, alguns dels quals joves que treballen de manobres. I els xiquets, costa molt d'integrar-los al col·legi", comenta. Mutxamel va rebre molta immigració de Granada els anys 70, i ara també té gent de l'est d'Europa i marroquins que van arribar a recollir tomaca per a l'empresa Bonny, creada per un multimilionari anglès.

Del Mutxamel antic –“netament valencià amb un nivell de valencianitat molt alt i amb inquietuds culturals al nivell d’Alcoi, fins al punt de tenir un grup d’amics de la UNESCO”– s’ha passat a un municipi heterogeni, en què “els valencians som en minoria clara” i en què “el castellà és la llengua habitual”, lamenta Ferrero. “La Setmana Santa se celebra molt més que no abans pels granadins de Guadix; els capellans mai no són d’ací ni parlen valencià, i un de Villena que el va aprendre va acabar secularitzat!”, ironitza. “I morta la llengua, morta la cultura”, es plany de seguida. En efecte, els granadins de Mutxamel han recuperat balls populars del passat, però aquest és el seu nivell màxim d’integració. “Després no diuen ni bon dia”, assevera Ferrero, que insisteix en l’alarma: “La llengua es mor, al sud.”

A Sant Joan d’Alacant, limítrof amb Mutxamel, encara hi ha hagut més immigració. Ciutat dormitori d’Alacant, “encara és més despersonalitzada i costa més de sentir-hi el valencià”, observa Àngel Ferrero, que agraeix l’esforç als mestres d’escola, pel fet de transmetre’l als alumnes: “Hi ha un xinès i un equatorià que el parlen a la perfecció!”

Pel que fa al Campello, abocat a la costa, patí molt a la postguerra, pobre com era aquell indret que aleshores pertanyia a Sant Joan. Disposa de tan poca aigua que, del riu que el travessa, en diuen Sec. Hi ha hagut cereal i poca cosa més, sempre. Els pescadors locals fins i tot van emigrar a Roses (Alt Empordà),

Motril (Granada), Huelva i les illes Canàries. A diferència de Sant Joan, el Campello va créixer molt a poc a poc, per bé que només Alacant i Santa Pola podien hi competir, quant a quilòmetres de costa. Però en fer *boom* Benidorm, les parcel·les del Campello van començar a canviar de propietari. Els holandesos, al volant dels seus Mercedes Benz, miraven amb ulls de turista occidental els llauradors que tornaven del tros amb aquelles espadenyes tan *typicals*. Com si el Campello fora Benarés. Van florir-hi, doncs, les cases legals i les il·legals, les de primera línia i també les de l’interior, amb menys metres declarats que no tenien realment...

La guerra civil havia fet estralls a la zona. 30.000 *pied-noirs* van fugir a Algèria, que era una prefectura francesa. En tornar cap a casa, a la maleta hi duïen tot de *modernors*: les *boîtes*, la *boulangerie*, l’hostaleria refinada. Aleshores Manuel Fraga, ministre espanyol d’Informació i Turisme, va proclamar que “sólo tenemos sol, y hay que aprovecharlo”. Els pares van veure clar aquell dia que al fill no calia llegar-li la terra, sinó col·locar-lo al bar o al taller. Per als estrangers, allò era la bicoca, tot els semblava molt barat, i el producte interior brut de les comarques meridionals va créixer de pressa.

Avui Mutxamel té 300 universitaris, i la meitat són a Barcelona. “Què faran, en acabar els estudis?”, es pregunta Ferrero, que de seguida respon a l’interrogant: “A Alacant no hi ha innovació ni recerca... I ens sobren veterinaris! En tenim sis a

“No hi ha innovació ni recerca, i ens sobren veterinaris! En tenim sis a cada poble”

cada poble! També ens sobran estudis d’arquitectura, que n’hi ha més d’un miler! Em fa l’efecte que l’única carrera amb futur ací és la de dret. Ja no queden llauradors d’aquells que van continuar sent-ho i que, a més, van compatibilitzar-ho amb una feina a la fàbrica de sabates o a la de joguines.” Ferrero apunta que “la gran força d’Alacant sempre han estat les pimes, que es troben desprotegides i no poden competir al mercat actual”. Per acabar, llança un missatge nou, fins i tot una mica irreverent: assegura que “la ciutat d’Alacant, lingüísticament, no està en pitjor situació que la de València: Alacant és recuperable, però València, no. A València hi ha 400.000 persones no integrades, a les quals els interessin les falles i poca cosa més. És clar que també hi ha gent molt bona, a València, el doble que a Alacant, perquè és el doble de gran! Jo veig València del tot perduda, hi ha molt d’antivalencià, a València!”. El drama inherent al cap i casal, al remat: “El nostre problema és que el país es diu València; si li hagueren posat País de l’Aitana o País del Mondúver, no tindríem tants entrebanes pel camí. A Alzira,

Elda i Petrer estan fusionats, per bé que la rivalitat entre l’un –castellanoparlant– i l’altre –catalanoparlant– és evident. Al centre, imatge aèria de Sant Joan d’Alacant, municipi farcit d’apartaments, un dels primers que va explotar el turisme. A la dreta, la primera línia de costa del Campello, municipi veí.

EL TEMPS

De dalt a baix i d'esquerra a dreta, la inspectora d'educació Tudi Torró, l'assessor jurídic Angel Ferrando, l'empresari del transport Josep Joan Pastor i el professor Josep Candela.

Canals o la Font de la Figuera ens han dit que "a Alacant sou molt catalans".

Una economia en l'aire. En desunflar-se la bombolla immobiliària que tot ho ocultava, han surtat com mai les dificultats que de fa temps sofreixen les indústries tradicionals, aquelles que sempre han caracteritzat les comarques més meridionals. La dependència del sector de serveis és enorme. La juguina –sobretot a Biar i Ibi–, el torró –Xixona ha passat de ser el segon poble en renda *per capita* de l'estat espanyol a un lloc decadent–, el calcer –a molts municipis del Vinalopó Mitjà, principalment Elda, i també a Elx–, el marbre –a Novelda, l'Alguenya i el Pinós (Vinalopó Mitjà)– o el granit –també de Novelda, la major part, com el que es va fer servir per construir el Guggenheim de Bilbao– han caigut en desgràcia. Moltes empreses de

sabates s'han traslladat, Esteve y Máñez –empresa de marbre de Novelda– ha passat a mans americanes i Levantina –que agrupa deu firmes– tampoc no llueix gaire. El panorama és dantesco, perquè en viuen moltes ciutats mitjanes d'aquestes comarques –Ibi, Crevillent, Petrer, Sant Vicent del Raspeig, Santa Pola i fins i tot Villena– i no s'intueix cap model alternatiu al turisme.

Ens ho pot explicar en primera persona Josep Joan Pastor, empresari del transport de contenidors nascut a Mutxamel i propietari d'una gran empresa –de les tres més importants, de fet– que opera al port d'Alacant. "Del sector empresarial, no en queda res", resumeix de colp. "D'empreses sabateres, en queden

quatre, el 80% de la sabata que comprem ací prové de la Xina: la descarreguem ací i la duem a Elx. L'agost i el setembre passats, per exemple, en duguérem una mitjana setmanal de 90 contenidors, en cadascun dels quals caben 40 metres cúbics de material. Al polígon industrial del Carrús (Elx), el 85% de les empreses ja són en poder dels xinesos. Tant fa que ací fabriquem la sabata de més bona qualitat de tot Europa, hem passat a subministrar a Alemanya i poca cosa més", diu Pastor, que ha percebut una "caiguda menor" de la indústria de la juguina. Si parlem del marbre, però, la davallada arriba al 50%, "i gràcies als sud-americans que han retornat als llocs d'origen i n'han comprat per fer-se la casa allà". De cada deu tones de marbre que s'exporten ara, set se'n van a l'Amèrica del Sud, i la resta, als Emirats Àrabs Units i als Estats Units, un mercat que ha perdut força per culpa de la feblesa del dòlar".

El moment fluix que travessa el marbre ha motivat problemes laborals notables a Novelda –Levantina enllesteix l'acomodament de 500 treballadors–, però el torró tampoc no té bona salut a Xixona, per culpa de la deslocalització de les grans empreses del sector –principalment, El Almendro–, que van quedar-se amb molta de la producció del municipi.

Tot plegat ha fet abaratir notablement els preus del transport, "el millor termòmetre del país", segons Pastor. En tan sols dos anys, els preus han caigut d'un 35%. Un trajecte de València a Novelda, que ara fa un any podia costar 320 euros, avui ix per uns 230, quan el viatge pot arribar a costar uns 270.

El camp, igual. De l'agricultura, no en tenim notícies més positives. La tomaca de Mutxamel se ceneix a 3.000 metres quadrats, a Busot hi ha hivernacles propietat de la canària Chanita, i el raïm, font de riquesa durant tants anys, "ha baixat acceleradament". "En queda una mica a Novelda, però també minva", afegeix Josep Joan Pastor. "Abans, una ampolla de vi bona costava catorze euros, i avui, la tens per només vuit. Ha crescut molt l'oferta, i per tant ha baixat el preu. A Villena també n'hi ha de ben bo, però no

"Hem perdut el port i la fira de la sabata, i fomenten les connexions València-Madrid"

és suficient per a tenir un sector vitivinícola potent... Hi ha llumenetes, però no cap fanal", sentència.

"Quan el país va bé, exportem moltíssim i en quantitats petites; ara que va malament, comprem molt i venem poquíssim. Si vas per la carretera i hi veus molts contenidors de 40 peus, és que la cosa va malament; si en trobes molts de 20, perfecte, aquest és un indicador infal·libre", opina Pastor. D'ací ve el tancament de moltes empreses d'autònoms que abans guanyaven entre 6.000 euros i 10.000 el mes i ara no superen els 3.500. "Tinc camions de només quatre anys d'antiguitat, que em van costar 60.000 euros, i ara no me'ls comprarien ni per 9.000!", exclama aquest empresari del transport. Ell voldria més inversions al port d'Alacant, "que arrossega la rèmor dels anys 70, quan la burgesia autòctona va negar-se a ampliar-lo perquè s'hi instal·lara la multinacional Sealand, just el contrari que ha fet València amb MSC". Fins els 70, de fet, els ports de València i d'Alacant

facturaven una quantitat semblant de mercaderies. Avui, el de València és líder a la Mediterrània i Alacant el veu a molta distància. Per acabar-ho d'adobar, el port base, València, és molt més barat que no l'alacantí. "És brutal, el port de València! Fins els 70, nosaltres érem el port de Madrid, i ara ho són ells..."

Sobre la possible fusió entre Bancaixa –de València– i la CAM –d'Alacant–, Josep Joan Pastor afirma que la caixa d'estalvis és "l'única cosa que, mediàticament, la gent percep com a seua". La unió, per tant, és entesa com a "aliena", no la volen "ni treballadors ni empresaris". El president de la Diputació, José Joaquín Ripoll, l'acataria si la seu se situara a Alacant i no a València, cosa que no agrada, en absolut, una mica al nord. "Hem perdut el port, la fira de la sabata –que feien a Elx i ara fan a Madrid–, es fomenten les connexions entre València i Madrid molt més que no les d'Alacant amb València, i tot allò que se'n va, ja no torna mai més", deixa anar Pastor

referint-se implícitament a la CAM. Tan sols Zaplana, diu, "va saber capir el sentiment popular d'ací baix. Anava a tots els pobles, com Jordi Pujol, i va impulsar Terra Mítica, la Ciutat de la Llum... Cosa que la gent sempre li reconixerà, per molt desastre que haja estat".

Unes culpes que Pastor estén als seus veïns: "A Alacant ens hem dedicat a guanyar diners, i punt. Hem callat sempre, no hem volgut ocupar càrrecs de responsabilitat, els empresaris han treballat amb el cap cot, no han volgut ser res més que això, em fa l'efecte que el nostre cervell ens diu que hem de ser submisos... Sents parlar un castellà lamentable, però la gent s'ha estimat més això que no parlar el català." El panorama depriment s'agreuja al Baix Segura, "una zona fosca i perillosa on tot són serveis, el camp ja no compta i encara respecten menys les qüestions legals. No tenim res a veure amb ells, aquella fatxenderia... L'aigua, la volen per a construir més! 'No hagas caso de na', diuen. Se'n riuen, de les

Torrevel·la i Oriola han tingut un creixement demogràfic impressionant. La primera ja supera els 100.000 habitants, la majoria estrangers, i la segona, s'hi acosta, mentre arrasa l'horta. A la dreta, dues imatges del monument a la llengua de Guardamar –també al Baix Segura–, l'extrem sud del català.

normes! Els importa un rave el paisatge! Volen construir i construir, res més”.

L'illa. Josep Candela, “de Guardamar de tota la vida”, és professor associat d'ecologia a la Universitat d'Alacant i mestre d'institut a la població més meridional de parla catalana, una illa del Baix Segura, “un territori bel·ligerant amb allò valencià” que s'apaivaga quan els estudiants de la comarca arriben a la universitat i perceben “la importància de conèixer l'idioma del país”. Com a zona de predomini castellanoparlant que és, els alumnes de primària i secundària tenen dret a demanar l'exempció a l'assignatura de valencià, i és massiva. “Fins fa poc, els directors dels centres ja adjuntaven el full de l'exempció a la matrícula de cada alumne, però també n'han vist la utilitat, i ara no ho fan”, explica.

A Guardamar, però, tampoc la cosa no és per a fer salts d'alegria. Han doblat la població en només deu anys, i Candela observa una “davallada notable” de l'ús de la llengua. “De 17.000 habitants que hi ha, el deuen parlar uns 4.000”, calcula, una “conseqüència clara del boom turístic”. Per a redreçar-hi la situació, Candela i alguns altres acaben d'impulsar l'Institut d'Estudis de Guardamar, “un dels principals objectius del qual és enfortir el valencià”, com ja feia, al municipi, l'associació cultural La Gola. “De Santa Pola cap amunt, sempre han considerat ridícula la nostra parla”, lamenta, “sempre hi ha hagut un sentiment de superioritat, i València no ha fet res per evitar-ho”.

Candela troba “simptomàtic” que no hi haja seguidors del València CF i assegura que la desfeta paisatgística és “brutal”. “A Guardamar encara hem salvat la Pineda i les dunes, però a la resta de la comarca la situació és dramàtica, han construït fins i tot a les canyades! Torrevella és el cas més exagerat, però mireu Catral, Bigastre o Almoradí... L'únic objectiu ha estat construir, construir i construir. Primer s'urbanitzava i després es legalitzava. Un turisme de segona residència molt pitjor que no fer hotels i que ha soterrat l'horta. Els llauradors que en conserven somnien que els requalifiquen el camp.”

Una horta herència de l'època àrab, la immediatament anterior a la ratlla Biar-Busot que va partir el país en dos.

PILAR D'ARTES

“El país és una xulla, i a Alacant ens ha tocat l'os”

Josep Bevià (Sant Vicent del Raspeig, Alacantí, 1933) és un gran coneixedor de les comarques més meridionals. Polític socialista de trajectòria fecunda, avui presideix el consell assessor de l'Arxiu de la Democràcia, adscrit a la Universitat d'Alacant. Repassem amb ell tota aquesta geografia i els esdeveniments socials i polítics que l'han afectada de manera especial.